

Sporda Risk Yönetimi: Üst Düzey Futbolcuların Risk Değerlendirmeleri Üzerine Bir Araştırma

Risk Management in Sports: A Research On The Risk Assessment Of The Elite Soccer Players

Halil Orbay ÇOBANOĞLU, Güven SEVİL

ORJİNAL ARAŞTIRMA
ORIGINAL RESEARCH

Halil Orbay ÇOBANOĞLU¹
Güven SEVİL²

¹ Anadolu Üniversitesi
Spor Bilimleri Fakültesi

² Anadolu Üniversitesi Açıköğretim
Fakültesi İşletme Bölümü

Yazışma Adresi/Correspondence:
Halil Orbay ÇOBANOĞLU
Anadolu Üniversitesi
Spor Bilimleri Fakültesi
Eskişehir, TÜRKİYE/TURKEY
orbay_79@hotmail.com
gsevil@anadolu.edu.tr

Geliş Tarihi/Received: 11/11/2014
Kabul Tarihi/Accepted: 26/02/2015

ISSN: 2149-1046
Copyright © 2009 by
Celal Bayar Üniversitesi
Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

Özet: Bu araştırmanın genel amacı üst düzey futbolcuların risk değerlendirme düzeylerini ortaya koymak ve sporda risk yönetiminin önemini vurgulamaktır. Araştırma genel tarama modelinde yapılmıştır. Araştırmanın evrenini 2006–2007 sezonu Turkcell Süper Lig’indeki sporcular oluşturmuştur. Araştırmaya 15 futbol kulübünden 273 sporcu katılmıştır. Araştırma verilerinin toplanması amacıyla 30 soruluk iki bölümlü 5 seçenekli Likert ölçeğine göre değerlendirilmesi istenen bir ölçek uygulanmıştır. Araştırmada istatistiksel teknikler olarak frekans dağılımı, yüzde, ortalama, standart sapma kullanılmış ve istatistiksel testler olarak One-Way ANOVA ve Independent Samples T-Testi kullanılmıştır. Elde edilen sayısal değerler $p < 0.05$ anlamlılık seviyeleri ile test edilmiştir. Araştırma sonucunda araştırma grubunun finans yönetimi açısından risk değerlendirme düzeyleri arasında öğrenim durumu ($p=0,044$) ve statüsü ($p=0,012$) bakımından, sigorta yönetimi açısından risk değerlendirme düzeyleri arasında öğrenim durumu ($p=0,038$) ve profesyonellik yaşı ($p=0,016$) bakımından, tesis yönetimi açısından risk değerlendirme düzeyleri arasında öğrenim durumları bakımından ($p=0,029$), sağlık yönetimi açısından risk değerlendirme düzeyleri arasında yaş ($p=0,022$) ve öğrenim durumu ($p=0,025$) bakımından anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Araştırma sonucunda 2006–2007 sezonu Turkcell Süper Lige ait üç dereceli risk etki derecelendirme matrisi, etki kategorileri ve verilen cevapların ortalama değerlerine göre oluşturulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Risk, Sporda Risk Yönetimi, Sporda Risk Faktörleri, Risk Değerlendirme, Risk Derecelendirme Matrisi

Abstract: The main purpose of this research is to clarify the level of the elite soccer players’ risk assessments and to emphasize the importance of risk management in sports. The research has been performed as a general scanning model. The research population consisted of the elite soccer players in Turkcell Super League in the season 2006-2007. 273 soccer players participate in research from 15 soccer clubs. A two-section scale, including 30 questions each having five options and was required to be evaluated according to the Likert scale, was performed to get the research data. In the research, the frequency distribution, the percentage, the mean, the standard deviations were used as statistical techniques and the One-Way ANOVA test and Independent Samples T-Test were used as statistical tests. The quantitative data were tested with a level of significance of $p < 0.05$. As a result of the research; a meaningful difference was found among the research group’s level of risk assessment in terms of educational background ($p=0,044$) and status ($p=0,012$) related to insurance management, among their level of risk assessment in terms of age of professionalism ($p=0,016$) and educational background ($p=0,038$) related to insurance management, among their level of risk assessment in terms of their educational background ($p=0,029$) related to facility management, among their level of risk assessment in terms of their age ($p=0,022$) and educational background ($p=0,025$) related to injury management. As a result of the research, Turkcell Super League 2006 – 2007 season, three-grade risk impact rating matrix were created with impact categories and the average value of the answers given.

Keywords: Risk, Risk Management in Sports, The Risk Factors in Sports, Risk Assessment, Risk Classification Matrix

İnsanların yürüttüğü faaliyetlerin çoğunda o faaliyetin yapısına bağlı bir takım riskler vardır (Fıkrkoca, 2003). Spor kulüpleri de kulübün varlığını ve başarısını sürdürülebilmek ve geliştirebilmek için yapılan tüm faaliyetlerde bir takım risklerle karşı karşıyadırlar. Spor kulüplerinin başarısı bu risklerin önlenmesi ya da bu risklerin üstesinden gelmesiyle artacaktır (Gök, 2006).

Risk, zarar veya kayba neden olabilecek bir olayın meydana gelme olasılığı, beklenmeyen sonuçlarla karşılaşma olasılığı, belirsizlik anlamlarına gelen bir kavramdır (Gök, 2006; Sevil, 2001).

Riskleri tanımlayabilmek için öncelikle o riski oluşturacak kaynak, olay ve etkilerini belirlemek gerekir (Fıkrkoca, 2003). Spor kulübünün yapısı ve takımlarının yer aldıkları faaliyet alanları bakımından sahalar, araç-gereç ve malzemeler, program ve insanlar olmak üzere dört ana risk kaynağı vardır (Corbett, 2002). Sahip olunan ya da takımın çalıştığı spor sahalarının yetersiz olması, sahalarda güvenli çevrenin oluşturulamaması, aydınlatmanın az olması ve temizlik sahalar bakımından risk kaynağına örnek olarak verilebilir. Sportif faaliyetlerin içerisinde kullanılan araç-gereçlerin bakımının düzenli yapılmaması ve kontrol edilmemesi araç-gereç ve malzemeler bakımından risk kaynağı olarak görülmektedir. Takımın ve kulübün genel ve özel amaçları doğrultusunda oluşturulan program ve planların hedeflerine ulaşabilmesi için teknik, maliyet, çizelge ve zaman risklerinin belirlenmesi ve yönetilememesi program risklerini beraberinde getirir. Davranışları önceden tahmin edilemeyen ve belirsizlik içeren sporcular, antrenörler, gönüllüler, idareciler, paylaşımcılar ve taraftarlar görevlerini yerine getirirken hata yapabilirler ve sorun yaratabilirler. Bu bakımdan risk kaynağı olarak görülmektedirler.

Sporda risk yönetimi; riskleri tanımlamak, spor kulüplerini ve organizasyonlarını korumak ve oluşan hasarı önlemek için program geliştirme ve bu programı uygulama sürecidir (Special Olympics Coaching Guide, 2003). Spengler, Connaughton ve Pittman (2006)'a göre ise risk yönetimi; spor ve eğlence programları ile ilgili, sakatlanma ve ölüm olaylarını azaltma veya yok etme ve bu olaylar sonucundaki sorumlulukları ortadan kaldırmadır. Bucher ve Krotee (2002) ise sporda risk yönetimini; sadece üyeleri bireysel sakatlanmalardan koruyan değil aynı zamanda organizasyonu da finansal kayıplardan dolayı uğrayacağı zararlardan koruyan sistematik bir süreç olarak tanımlamıştır. Sporda risk yönetiminin temel ve ayırt edici özellikleri birtakım unsurları kapsar (Miller, 2006; Sevil ve Çobanoğlu, 2009; Us Youth Soccer Risk Management Committee, 2007). Sporda risk yönetimi strateji, plan ve program gerektiren yönetsel bir yaklaşım olmakla birlikte kaybın karşılanması ve olaylar sonucundaki sorumlulukları ortadan kaldırma ile ilgilidir. Sporda risk yönetimi spor kulüplerini ve organizasyonlarını, sporcu, antrenör ve yöneticileri, spor organizasyonun gelirini ve imajını korumaya yöneliktir.

Risk yönetimi süreklilik arz eden dört temel süreçten oluşur (Appenzeller, 1998; Bucher ve Krotee, 2002; Fıkrkoca, 2003; Mull, Bayless ve Jamieson, 2005). Bu süreçler; risk planlama, risk değerlendirme, risk azaltma, risk izleme ve kontroldür. Risk değerlendirme süreci, risklerin olasılık ve sonuç kavramlarıyla belirlendiği ve analiz edildiği (nicelendiği, derecelendirildiği, önceliklendirildiği) risklerin tanımlanması aşamasıdır (Küçük, 2003). Risklerin etkisi, düşük, orta ve yüksek olarak derecelendirilebilir (Fıkrkoca, 2003).

Risk yönetiminin tanımlarından da anlaşıldığı gibi spor organizasyonlarını risk yönetim yaklaşımı açısından dört önemli yönetim alanında incelemek mümkündür (Corbett, 2002;

Delforgo, 2002; Parks, Zanger ve Quarterman, 2007; Sawyer ve Smith, 1999; Special Olympics Coaching Guide, 2003). Bunlar; finans yönetimi, sigorta yönetimi, tesis yönetimi ve sağlık yönetimi alanlarıdır.

Sporda Risk Faktörleri

Sporda risk faktörlerini yönetim alanlarına göre aşağıdaki gibi sınıflandırmak mümkündür:

Finans ile ilgili risk faktörleri

Spor kulüplerinin varlığını sürdürebilmesi ve imajını koruması da sporda risk yönetiminin bir faaliyet alanıdır. Spor kulüpleri varlıklarını ve imajlarını bir takım finansal destekler aracılığıyla sürdürmektedir. Futbol kulüplerinin gelirlerini; seyirci geliri, yayın hakkı satış geliri, sponsorluk geliri, transfer geliri ve diğer gelirler (üye aidatı, derneklerce yapılan yayınlar, tertiplenen piyango, eğlence, temsil, konser ve spor yarışması gelirleri, bağışlar, yardımlar, reklâm geliri vb.) oluşturur (Dorukkaya, Kıratlı ve Ebiçlioğlu, 1998).

Sigorta ile ilgili risk faktörleri

Sigorta belli bir risk altındaki finansal sonuçları garanti altına alır. Spor ile ilgili sigortalar; sporcular için ferdi kaza ve hayat sigortaları, kulüpler için mal varlığı, kâr kaybı ve sorumluluk sigortaları olarak sıralanabilir. Spor kulüplerinde genelde sorumluluk sigortası poliçesi uygulanır. Spor kulüpleri üzerine almak istemedikleri önemli riskleri sigorta ya da sözleşmeler aracılığıyla başkasına transfer etmektedir. Sigortalama bir risk transfer aracı olarak kullanılmaktadır (Gök, 2006).

Tesis ile ilgili risk faktörleri

Doğal afetlere karşı önlem almamak (yıldırım düşmesi gibi), kapalı alanlarda ısıtma ve/veya soğutma probleminin olması, seyirci ile oyun alanı arasındaki emniyet mesafesinin yetersiz olması, antrenman ya da müsabaka sahasının yetersiz olması, sahanın ya da salonun aydınlatmasının yetersiz olması, tesisin temizliğine dikkat edilmemesi, oyun sahasının/zeminin stabilitesini yitirmiş olması, oyun alanında ve/veya tesiste güvenliğin sağlanmaması, tesis denetiminin tam olarak yapılmamasıdır (Miller, 1997).

Sağlık ile ilgili risk faktörleri

Sporcunun genel sağlık durumu (akut ve kronik sorunlardan kaynaklı ani ölümler), araç-gereçlerden kaynaklanan sakatlanmalar (giysi, ayakkabı, oyun alanındaki araç-gereçlerdeki denetim eksikliği), antrenmanlarda aşırı yüklenme, sürantrenman ve diğer faktörler (doping, beslenme, deneyim, eğitim ve kültür, oyun kuralları) oluşturur (Acar, 2001; Ateş ve Gür, 2005; Bavlı ve Kozanoğlu, 2007; Bompa, 2001; Ergen, Güner, Zergeroğlu, Ulkar, Kunduracıoğlu, 2003; Kuter, 2007; Miller, 1997; U.S. Consumer Product Safety Commission, 1995; U.S. Youth Soccer Risk Management Committee, 2007).

Sporda risk yönetimi spor kulüplerini ve organizasyonlarını, sporcu, antrenör ve yöneticileri, spor organizasyonunun gelirini ve imajını korumaya yöneliktir. Bu açıdan yaklaşıldığında spor kulüplerinin geleceklerini her yönden garanti altına almayı kolaylaştıran sporda risk yönetimi

kavramı büyük önem taşımaktadır. Bu araştırmanın amacı da, üst düzey futbolcuların risk değerlendirme düzeylerini ortaya koyarak sporda risk yönetiminin önemini vurgulamak, bu alanda futbol kulüplerine ve spor bilimine katkı sağlamaktır.

Araştırma amaçları doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır.

1. Finans Yönetimi, Sigorta Yönetimi, Tesis Yönetimi ve Sağlık Yönetiminin iyi uygulanmaması üst düzey futbolcular için risk oluşturmakta mıdır?
2. Üst düzey futbolcuların risk değerlendirme düzeyleri finans yönetimi, sigorta yönetimi, tesis yönetimi ve sağlık yönetimi açısından yaş, öğrenim durumu, profesyonel oyunculuk yaşı ve statü gibi faktörlere bağlı olarak değişmekte midir?

GEREÇ VE YÖNTEMLER

Araştırmanın Modeli

Genel tarama modelleri, çok sayıda elemandan oluşan evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir (Karasar, 2005). Bu araştırma genel tarama modelinde yapılmıştır.

Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini, 2006–2007 Futbol Sezonu Türkiye Futbol Federasyonu'na bağlı Turkcell Süper Lig'indeki kulüplerde profesyonel olarak futbol oynayan 426 sporcu oluşturmaktadır. Araştırmaya alınan evrenin ulaşılabilir olması, fazla bir büyüklük oluşturmaması nedeniyle araştırmada örneklem alınması yöntemine gidilmeyip "kendini örnekleyen evren" çalışma evreni olarak kabul edilmiştir.

Katılımcılar

Araştırmaya katılım için gönüllülük esas alınmıştır. Araştırma esnasında 426 ölçek dağıtılmıştır. Bu ölçeklerden 273 tanesi yanıtlanmış, 153 tanesi yanıtlanmamıştır. Ölçeklerin dönüş oranı %64'tür. Yapılan çalışma sonucunda, Turkcell Süper Lig'i'nde yer alan 18 kulüpten 15 kulüp araştırmaya katılmış; Trabzonspor A.Ş., Gaziantepspor ve Konyaspor araştırmaya katılmamıştır. Araştırmaya katılan profesyonel futbolcu sayısı 273'dür.

Veri Toplama Araçları

Futbolda Risk Değerlendirme Ölçeği: Araştırma verilerinin toplanması amacıyla uygulanan Futbolda Risk Değerlendirme Ölçeği Appenzeller tarafından geliştirilen Appenzeller Risk Management Form (1998), Sporda Risk Faktörleri (Kuter, 2007) ve Voleybol Risk Değerlendirme Ölçeği (Gök, 2006) kaynak alınarak hazırlanmıştır. Futbolda Risk Değerlendirme Ölçeği iki bölümden oluşmuştur. Ölçeğin birinci bölümünde sporcuların yaşı, öğrenim durumu, profesyonellik yaşı, kulüpteki görev süresi ve statülerine ilişkin sorular yer almaktadır. İkinci bölümde ise finans yönetimi, sigorta yönetimi, tesis yönetimi ve sağlık yönetimine ilişkin 5 seçeneqli Likert ölçeğine göre değerlendirilmesi istenen 25 ifade yer almaktadır. Futbolda Risk Değerlendirme Ölçeğinin güvenilirlik analizi yapılmış ve Alpha değerinin 0,933 olduğu

bulunmuştur. Bu noktada ölçeğin güvenilir olduğu söylenebilir (Kangalgil, Hünük ve Demirhan, 2006; Tunçkol ve Güven, 2014; Uyar ve Sunay, 2009). Futbolda Risk Değerlendirme Ölçeği risk yönetimi alanında daha önce çalışmış bilim adamlarının (Appenzeller (1998), Gök (2006) ve Kuter (2007) çalışmalarından derlenerek hazırlanmış ve geçerlilik kapsamında iki adet uzman görüşünden yararlanılmıştır. Bu bağlamda ölçek geçerlidir denilebilir.

Verilerin Analizi

Araştırma verilerinin analizi için SPSS 18.0 for Windows paket programı kullanılmıştır. Araştırma kapsamında elde edilen verilerin analizinde istatistiksel teknikler olarak frekans dağılımı, yüzde, ortalama, standart sapma kullanılmıştır. Araştırma grubunun yaş, öğrenim durumu, profesyonellik yaşına ilişkin risk değerlendirme düzeylerini belirlemek için One-Way ANOVA testi uygulanmıştır. Anova testi sonucunda hangi gruplar arasında farklılıklar olduğunu belirlemek için varyansların eşit, örneklemin eşit olmadığı durumlarda post-hoc testlerinden LSD testi kullanılır (Kayri, 2009). Bu çalışmada gruplar arası farklılıkları belirlemek için post-hoc testlerinden LSD testi kullanılmıştır. Araştırma grubunun statülerine ilişkin risk değerlendirme düzeylerini belirlemek için Independent-Samples T-Testi uygulanmıştır. Elde edilen sayısal değerler $p < 0.05$ anlamlılık seviyeleri ile test edilmiştir.

BULGULAR

Araştırmaya katılan kulüpler ve oyuncu sayıları Tablo 1.'de verilmiştir.

Tablo 1. Araştırma Grubunun Görev Yaptığı Kulüplere Göre Dağılımı

Turkcell Süper Lig Kulüpleri	Araştırmaya Katılan Oyuncu Sayısı	Yüzde (%)
1. Fenerbahçe	10	3,7
2. Beşiktaş A.Ş.	10	3,7
3. Galatasaray A.Ş.	15	5,5
4. Gençlerbirliği	10	3,7
5. Sivasspor	16	5,9
6. Vestel Manisaspor	16	5,9
7. Sakaryaspor A.Ş.	17	6,2
8. Çaykur Rizespor	23	8,4
9. MKE Ankaragücü	26	9,5
10. Antalyaspor A.Ş.	24	8,8
11. Kayseri Erciyesspor	25	9,2
12. Bursaspor	27	9,9
13. Ankaraspor A.Ş.	26	9,5
14. Kayserispor	23	8,4
15. Denizlispor	5	1,8
Toplam	273	100

Tablo 1. incelendiğinde Turkcell Süper Ligi'nde yer alan 18 takımdan 15 takımın araştırmaya katıldığı gözlenmektedir.

Araştırma grubunun demografik özellikleri Tablo 2. ve Tablo 3.'de verilmiştir.

Tablo 2. Araştırma Grubunun Yaşları ve Profesyonellik Yaşları

Yaş	Frekans	%	Profesyonellik Yaşı	Frekans	%
20 veya daha küçük	46	16,8	1-3	50	18,3
21-25	106	38,8	4-6	73	26,7
26-30	91	33,3	7-9	65	23,8
31 veya daha büyük	30	11,1	10 yıl veya üstü	70	25,6
			<i>Kayıp değer</i>	15	5,6
Toplam	273	% 100	Toplam	273	% 100

Tablo 2. incelendiğinde 46 sporcunun 20 yaşında veya daha küçük olduğu, 106 sporcunun 21-25 yaş arasında olduğu, 91 sporcunun 26-30 yaş arasında olduğu ve 30 sporcunun ise 31 yaşında veya daha büyük olduğu gözlenirken, 50 sporcunun 1-3 yıldır profesyonel futbol oynadığı, 73 sporcunun 4-6 yıldır profesyonel futbol oynadığı, 65 sporcunun 7-9 yıldır profesyonel futbol oynadığı ve 70 sporcunun da 10 yıl veya daha uzun süredir profesyonel futbol oynadığı gözlenmektedir.

Tablo 3. Araştırma Grubunun Öğrenim Durumları ve Statüleri

Öğrenim Durumu	Frekans	%	Statü	Frekans	%
İlköğretim (ilkokul ve ortaokul)	26	9,5			
Lise	168	61,5	Yerli Sporcu	238	87,2
Yüksekokul	35	12,8	Yabancı Sporcu	35	12,8
Lisans	44	16,2			
Toplam	273	% 100	Toplam	273	% 100

Tablo 3. incelendiğinde 26 sporcunun ilköğretim mezunu ve 168 sporcunun lise mezunu olduğu gözlenirken, 35 sporcunun yüksekokul ve 44 sporcunun da lisans mezunu olduğu gözlenmektedir. Ayrıca 238 sporcunun yerli oyuncu statüsünde iken 35 oyuncunun yabancı oyuncu statüsünde olduğu gözlenmektedir.

Tablo 4. Araştırma Grubunun Finans Yönetimi Açısından Risk Değerlendirme Düzeylerinin Öğrenim Durumuna Göre One-Way ANOVA Testi ve LSD Post-hoc Testi Çoklu Karşılaştırma Sonuçları

Öğrenim Durumu	N	Ortalama	S.S.	F	P	LSD Post-hoc Testi	
						Öğrenim Durumu (I-J)	P
İlköğretim (ilkokul ve ortaokul)	26	7,3462	3,01622				
Lise	167	8,3952	2,42770	2,744	,044*	Lise (I) > Lisans (J)	,021*
Yüksekokul	34	7,7879	2,47742				
Lisans	44	7,3864	2,87818				
Toplam	270	8,0556	2,59599				

* p<0.05

Tablo 4. incelendiğinde futbolcuların finans yönetimi açısından risk değerlendirme düzeyleri arasında öğrenim durumları bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur (p=0,044<0,05). LSD Post-hoc testi sonuçları incelendiğinde futbolcuların finans

yönetimi açısından risk değerlendirme düzeyleri arasında öğrenim durumları bakımından lise ve lisans grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p=0,021<0,05$).

Tablo 5. Araştırma Grubunun Finans Yönetimi Açısından Risk Değerlendirme Düzeylerinin Statülerine Göre Independent-Samples T Testi Sonuçları

	Statü	N	Ortalama	S.S.	T	P
Finans Yönetimi	Yerli Oyuncu	235	8,2085	2,56530	2,534	,012*
	Yabancı Oyuncu	35	7,0286	2,60388		

* $p<0,05$

Tablo 5. incelendiğinde futbolcuların finans yönetimi açısından risk değerlendirme düzeyleri arasında statüleri bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p=0,012<0,05$).

Tablo 6. Araştırma Grubunun Sigorta Yönetimi Açısından Risk Değerlendirme Düzeylerinin Öğrenim Durumuna Göre One-Way ANOVA Testi ve LSD Post-hoc Testi Çoklu Karşılaştırma Sonuçları

	Öğrenim Durumu	N	Ortalama	S.S.	F	P	LSD Post-hoc Testi	
							Öğrenim Durumu (I-J)	P
Sigorta Yönetimi	İlköğretim (ilkokul ve ortaokul)	26	8,2692	3,40582	2,847	,038*	İlköğretim (I) < Lise (J)	,005*
	Lise	167	10,2395	3,09602			İlköğretim (I) < Yüksekokul (J)	,021*
	Yüksekokul		10,2429	3,68995				
	Lisans	44	10,2670	3,53200			İlköğretim (I) < Lisans (J)	,014*
	Toplam	272	10,0561	3,31180				

* $p<0,05$

Tablo 6. incelendiğinde futbolcuların sigorta yönetimi açısından risk değerlendirme düzeyleri arasında öğrenim durumları bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p=0,038<0,05$). LSD Post-hoc testi sonuçları incelendiğinde futbolcuların sigorta yönetimi açısından risk değerlendirme düzeyleri arasında öğrenim durumları bakımından ilköğretim ve diğer tüm gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p=0,005$, $p=0,021$, $p=0,014<0,05$).

Tablo 7. Araştırma Grubunun Sigorta Yönetimi Açısından Risk Değerlendirme Düzeylerinin Profesyonellik Yaşına Göre One-Way ANOVA Testi ve LSD Post-hoc Testi Çoklu Karşılaştırma Sonuçları

	Profesyonellik		N	Ortalama	S.S.	F	P	LSD Post-hoc Testi	
	Yaşı (Yıl)							Profesyonellik Yaşı(I-J)	P
Sigorta Yönetimi	1-3	50	9,5200	3,19032	3,517	,016*	10 yıl veya üstü (I) > 1-3 (J)	,025*	
	4-6	72	9,1944	3,33547					
	7-9	65	10,0808	3,40183					
	10 yıl veya üstü	70	10,8857	3,12531			10 yıl veya üstü (I) > 4-6 (J)	,002*	
	Toplam	257	9,9426	3,31660					

* $p<0,05$

Tablo 7. incelendiğinde futbolcuların sigorta yönetimi açısından risk değerlendirme düzeyleri arasında profesyonellik yaşı bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p=0,016<0,05$). LSD Post-hoc testi sonuçları incelendiğinde futbolcuların sigorta yönetimi açısından risk değerlendirme düzeyleri arasında profesyonellik yaşı bakımından 10 yıl veya üstü grubu ile 1-3 ve 4-6 grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p=0,025$ ve $p=0,002<0,05$).

Tablo 8. Araştırma Grubunun Tesis Yönetimi Açısından Risk Değerlendirme Düzeylerinin Öğrenim Durumuna Göre One-Way ANOVA Testi ve LSD Post-hoc Testi Çoklu Karşılaştırma Sonuçları

	Öğrenim Durumu	N	Ortalama	S.S.	F	P	LSD Post-hoc Testi	
							Öğrenim Durumu (I-J)	P
Tesis Yönetimi	İlköğretim (ilkokul ve ortaokul)	24	7,6146	3,45545	3,045	,029*	İlköğretim (I) < Lise (J)	,007*
	Lise	161	9,3991	2,81783			İlköğretim (I) < Yüksekokul (J)	,009*
	Yüksekokul	35	9,6929	3,30612			İlköğretim (I) < Lisans (J)	,006*
	Lisans	44	9,7045	3,13239				
	Toplam	264	9,3267	3,03388				

* $p<0,05$

Tablo 8. incelendiğinde futbolcuların tesis yönetimi açısından risk değerlendirme düzeyleri arasında öğrenim durumu bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p=0,029<0,05$). LSD Post-hoc testi sonuçları incelendiğinde futbolcuların tesis yönetimi açısından risk değerlendirme düzeyleri arasında öğrenim durumu bakımından ilköğretim grubu ile diğer tüm gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunmuştur ($p=0,007$, $p=0,009$ ve $p=0,006<0,05$).

Tablo 9. Araştırma Grubunun Sağlık Yönetimi Açısından Risk Değerlendirme Düzeylerinin Yaşa Göre One-Way ANOVA Testi ve LSD Post-hoc Testi Çoklu Karşılaştırma Sonuçları

	Yaş	N	Ortalama	S.S.	F	P	LSD Post-hoc Testi	
							Yaş (I-J)	P
Sağlık Yönetimi	20 veya daha küçük	45	36,6317	10,81052	3,251	,022*	21-25 (I) > 20 veya daha küçük (J)	,003*
	21-25	96	42,3400	10,92682			21-25 (I) > 26-30 (J)	,043*
	26-30	87	39,1371	10,20954				
	31 veya daha büyük	30	39,6643	10,66561				
	Toplam	258	39,9532	10,77748				

* $p<0,05$

Tablo 9. incelendiğinde futbolcuların sağlık yönetimi açısından risk değerlendirme düzeyleri arasında yaş grupları bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p=0,022<0,05$). LSD Post-hoc testi sonuçları incelendiğinde futbolcuların sağlık yönetimi açısından risk değerlendirme düzeyleri arasında yaş grupları bakımından 21-25 yaş grubu ile 20 veya daha küçük ve 26-30 yaş grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p=0,003$ ve $p=0,043<0,05$).

Tablo 10. Araştırma Grubunun Sağlık Yönetimi Açısından Risk Değerlendirme Düzeylerinin Öğrenim Durumuna Göre One-Way ANOVA Testi ve LSD Post-hoc Testi Çoklu Karşılaştırma Sonuçları

	Öğrenim Durumu	N	Ortalama	S.S.	F	P	LSD Post-hoc Testi	
							Öğrenim Durumu (I-J)	P
Sağlık Yönetimi	İlköğretim (ilkokul ve ortaokul)	25	33,7200	2,24898			İlköğretim (I) < Lise (J)	,003*
	Lise	157	40,6529	,81196				
	Yüksekokul	34	40,5861	1,86605	3,166	,025*	İlköğretim (I) < Yüksekokul (J)	,015*
	Lisans	42	40,5357	1,81728				
	Toplam	258	39,9532	,67098			İlköğretim (I) < Lisans (J)	,012*

*p<0.05

Tablo 10. incelendiğinde futbolcuların sağlık yönetimi açısından risk değerlendirme düzeyleri arasında öğrenim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p=0,025<0,05$). LSD Post-hoc testi sonuçları incelendiğinde futbolcuların sağlık yönetimi açısından risk değerlendirme düzeyleri arasında öğrenim durumuna göre ilköğretim ile diğer tüm gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p=0,003$, $p=0,015$ ve $p=0,012<0,05$).

Araştırma sonucunda 2006–2007 sezonu Turkcell Süper Lige ait üç dereceli risk etki derecelendirme matrisi, etki kategorileri ve verilen cevapların ortalama değerlerine göre (Yüksek: 3,52–3,22 Orta: 3,21–2,91 Düşük: 2,90–2,60) oluşturularak Tablo 11.'de verilmiştir.

Tablo 11. incelendiğinde sporcuların finansal konularını yüksek riskli olarak derecelendirdikleri gözlenmiştir.

Tablo 11. 2006–2007 Sezonu Turkcell Süper Lig Risk Derecelendirme Matrisi

Etki Kategorileri	Sporda Risk Yönetimi
Yüksek	15. Bir kaza halinde sporcuya yeterli finansal desteğin sağlanmaması
	16. Ciddi bir sakatlanma halinde sporcuya yeterli finansal desteğin sağlanmaması
	14. Kulübe ya da takıma yeterli finansal desteğin sağlanmaması
	4. Antrenman ve müsabakalarda gerekli sağlık ve güvenlik önlemlerinin alınmamış olması
	21. Sezon öncesi gerekli sağlık kontrolünün tam olarak yapılmaması
	12. Transfer sözleşmelerinde kulübün, antrenörün ya da sporcunun haklarının korunmamış olması
Orta	8. Antrenörlerin ya da sporcuların sorumluluklarını bilmemesi ve yerine getirmemesi
	23. Sporcu beslenmesinde uzman kişilerin kulüp içerisinde yer almaması
	25. Antrenman ya da müsabakalarda oyun alanındaki bozukluklara anında çözüm bulunmaması
	17. Müsabakalar esnasında oyun kurallarının tam olarak uygulanmaması sonucu sakatlanmaların oluşması
	2. Antrenman düzeyinin ve sıklığının lig düzeyine uygun ve yeterli olmaması
	10. Yapılan tüm anlaşma ve kontrat şartlarının tam olarak bilinmemesi ve yerine getirilmemesi
	24. Müsabaka ya da antrenmanlarda meydana gelebilecek acil durumların ve sakatlıkların kaydının tutulmaması
	5. Antrenman ya da müsabakalarda ısınma için yeterli sürenin verilmemesi
	13. Spor kulübü ve onun içerisinde yer aldığı aktiviteler için uygun sigorta kapsamına sahip olunmaması
	7. Antrenman ya da müsabakalarda ısınmaların uzman kişiler tarafından yaptırılmaması
Düşük	11. Müsabakalarda uygulanan tüm yasa ve yönetmeliklerin dikkatlice okunmaması veya bilinmemesi
	20. Tesislerdeki saha içi ve saha dışı temizliğin düzenli ve kontrollü olarak yapılmaması sonucu sakatlanmaların oluşması
	18. Kulübün sahip olduğu tesislerin muhafaza edilememesi ve işletilememesi
	22. Müsabaka yapılmadan önce doping kontrolünden geçilmemesi
	9. Spor kulüplerinin yönetilmesine ilişkin uygun bir tüzüğün bulunmaması
	19. Tesisler ve araç gereçler için geliştirilmiş bir kontrol listesinin bulunmaması
	3. Antrenman planlaması yapılırken antrenörlerin kulübün olanaklarını göz önünde bulundurmaması
	1. Antrenman plan ve programlarının takımın genel ve özel amaçlarına uygun olmaması
	6. Antrenman saatleri ve müsabaka saatlerinin birbiri ile uyuşmaması

TARTIŞMA

Araştırma grubunun finans yönetimi açısından risk değerlendirme düzeylerinin öğrenim durumuna göre farklılaşma durumları incelendiğinde lise mezunu sporcuların finans yönetimine ilişkin ifadeleri yüksek dereceli risk olarak değerlendirdiği gözlenmiştir. Bunun yanında lisans grubunun finans yönetimi ifadelerini orta dereceli risk olarak değerlendirdiği gözlenmiştir. Bu bağlamda lise mezunu sporcuların finansal kaygılarının daha yüksek olabileceği yorumu yapılabilir.

Araştırma grubunun finans yönetimi açısından risk değerlendirme düzeylerinin statülerine göre farklılaşma durumları incelendiğinde yerli sporcuların finans yönetimi ifadelerini yüksek dereceli risk olarak değerlendirdiği gözlenmiştir. Buna karşın yabancı sporcuların finans yönetimi ifadelerini düşük ve orta risk olarak değerlendirdiği gözlenmiştir. İfadelere verilen cevaplarda yerli sporcuların, yabancı sporcular bakımından farklılık göstermesinin nedeni; yabancı sporcuların geldiği takımlarda finansal sorunların olmaması ya da bir şekilde çözülüyor olması, fakat buna karşın Türkiye'deki kulüplerde finansal sorunların bulunduğu ve bunun için yerli sporcuların bu ifadeleri daha fazla riskli olarak değerlendirdiği söylenebilir. Yabancı sporcuların geçmiş yaşantılarından ya da görev aldığı yabancı kulüplerden kaynaklanan finansal kaygılarının bulunmadığı söylenebilir.

Araştırma grubunun sigorta yönetimi açısından risk değerlendirme düzeylerinin profesyonellik yaşına göre farklılaşma durumları incelendiğinde 10 yıl veya daha fazla süredir profesyonel olarak futbol oynayan sporcuların sigorta yönetimi ifadelerini yüksek dereceli risk olarak değerlendirdiği gözlenmiştir. Buna karşın aynı ifadelere 1-3 ve 4-6 yıldır profesyonel olarak futbol oynayan sporcuların düşük ve orta dereceli risk olarak değerlendirdiği gözlenmiştir. 10 yıl veya daha uzun süredir profesyonel olarak futbol oynayan sporcu grubunun, 1-3 ve 4-6 yıldır profesyonel olarak futbol oynayan sporcu grubundan farklılık göstermesinin nedeninin geçmişteki olumsuz deneyimlerinden kaynaklandığı söylenebilir. Karataş, Gündoğdu ve Hacıcaferoğlu (2013) yaptıkları çalışmada 1-5 yıldır profesyonel hentbol oynayan sporcuların risk belirleme düzeylerinin 6-10, 11-15, 16-20 ve 21 veya daha fazla süredir profesyonel hentbol oynayan sporcu gruplarına göre daha yüksek olduğunu belirtmişlerdir. Çalışmamıza ters düşen bu bulgulardan risk değerlendirme düzeyinin takım sporları bakımından farklılık gösterebileceği sonucuna varılabilir.

Araştırma grubunun sigorta yönetimi ve tesis yönetimi açısından risk değerlendirme düzeylerinin öğrenim durumuna göre farklılaşma durumları incelendiğinde ilköğretim mezunu sporcuların sigorta yönetimi ve tesis yönetimi ifadelerini düşük dereceli risk olarak değerlendirdiği gözlenmiştir. Buna karşın diğer sporcu gruplarını aynı ifadeleri yüksek ve orta dereceli risk olarak değerlendirdiği gözlenmiştir.

Kuter (2007) sporcunun eğitim ve kültür düzeyi, onun yaptığı işi kavrama oranını, kendisinin yaptığı işten beklentilerinin ne olacağını, kendinden ailesi, çevresi ve takımının neler beklediğinin farkına varma oranını etkilediğini ve bunun da doğal olarak onun ortaya koyacağı performansı etkileyeceğini ve bu performansı ortaya koyarken aldığı riskleri daha iyi analiz etmesini sağlayacağını belirtmiştir. Araştırma bulguları bu bilgileri destekler niteliktedir.

Araştırma grubunun sağlık yönetimi açısından risk değerlendirme düzeylerinin yaşa göre

farklılaşma durumları incelendiğinde; yaşı 20 veya daha küçük olan sporcuların sağlık yönetimi ifadelerini düşük dereceli risk olarak değerlendirdiği, buna karşın 21-25 yaş grubunun aynı ifadeleri yüksek dereceli risk ve 26-30 yaş grubunun aynı ifadeleri orta dereceli risk olarak değerlendirdiği gözlenmiştir. Gök (2006) Türkiye Voleybol Birinci Ligi'nde yer alan spor kulüplerinin risk değerlendirmeleri amacı ile yaptığı çalışmada risk değerlendirme düzeyinin yaş gruplarına göre farklılaşmadığını belirtmiştir.

Kuter (2007) de risk değerlendirmede yaşın önemli bir faktör olduğunu vurgulamıştır. Genç sporcular için deneyimsizlik önemli bir risk faktörü oluşturmaktadır. Bu yaş grupları gelecek yaşantılarını düşünmeden risk almaktan çekinmezler. Bu sporcular kendilerini antrenman veya yarışma içinde fark etmeden riske atarlar. Bu risk zaman zaman onların veya arkadaşlarının sakatlanmasına yol açabilir. Ayrıca, deneyimsiz davranış tarzı, gereksiz enerji harcanmasını ve performans düşüklüğünü de beraberinde getirebilir. Bu da takımın genel performansını riske sokacaktır. Araştırma bulguları bu bilgileri destekler niteliktedir.

Araştırma grubunun sağlık yönetimi açısından risk değerlendirme düzeylerinin öğrenim durumuna göre farklılaşma durumları incelendiğinde ilköğretim mezunu sporcuların sağlık yönetimi ifadelerini düşük dereceli risk olarak değerlendirdiği gözlenmiştir. Buna karşın aynı ifadeleri lise, yüksekokul ve lisans grubundaki sporcuların yüksek dereceli risk olarak değerlendirdiği gözlenmiştir. Buna göre lise, yüksekokul ve lisans mezunu sporcuların daha bilinçli olarak antrenman yaptıkları söylenebilir. Karataş ve ark. (2013) Türkiye Hentbol Süper Ligi'ndeki sporcuların risk belirleme düzeylerinin değerlendirilmesi amacı ile yaptıkları çalışmada eğitim durumunun farklılaşmasının risk belirleme düzeyini etkilemediği belirtmişlerdir. Bu bağlamda takım sporları arasında görülen bu farklılığın başarı elde etmek için antrenörler ve kulüp yöneticileri tarafından iyi analiz edilmesinin gerektiği düşünülmektedir.

SONUÇ

Sporda risk yönetimi çok önemli bir yönetim birimi olmasına rağmen günümüzde hala Türkiye'deki spor federasyonları ve spor kulüpleri tarafından bilinmemektedir. Sporda risk yönetiminin gerekliliğine vurgu yaparken, sporun doğasından yararlanmak faydalı olabilir. Bu anlamda bakıldığında sporun kendisinin riskli bir iş, uğraş ya da etkinlik olduğu söylenebilir. Sakatlanma istatistiklerine göre spor faaliyetleri sonucunda sakatlanma oranı 15-24 yaş arası bireylerde %40, yetişkin bireylerde ise %30'dur (Sevil ve Çobanoğlu, 2009). Bu ve benzer istatistik sonuçları sporun risk içeren doğası hakkında altı çizilebilecek nitelikte bir fikir vermektedir. Sakatlanmaları ve finansal kayıpları önlemenin yanı sıra, spor hizmetlerinde riskleri yönetmenin başka nedenleri de vardır. Sayılarına, yaşlarına, tercihlerine ve sosyo-ekonomik durumlarına bakılmaksızın spor organizasyonlarına katılım gün geçtikçe artmaktadır. Birçok yaşlı insan, organize spor faaliyetlerinde daha fazla yer almaktadır. Bu yüksek risk grupları sporda risk yönetimi için önemli uğraşlar sunmaktadır. Sporda risk yönetimi iyi bir iş yönetimi olması ile birlikte harika bir alış-veriştir. Herhangi bir spor faaliyetinde sakatlanan katılımcı spor faaliyetlerine tekrar katılmayabileceğinden arkadaşları ve ailesi de katılmayacaktır (Appenzeller, 1998; Corbett, 1993).

Üst düzey futbolcuların risk değerlendirmeleri amacıyla yapılan bu çalışma, sporda risk yönetiminin önemini vurgulaması bakımından Türkiye'deki spor federasyonlarına ve spor

kulüplerine örnek oluşturması ve spor bilimleri literatürüne katkı sağlaması açısından önemli görülmektedir.

ÖNERİLER

Genel Öneri;

Başta federasyonlar olmak üzere spor kulüplerinin bünyesinde risk yönetim birimlerinin oluşmasının sağlanması önerilebilir.

Uygulamaya Yönelik Öneriler;

Finans ve Sigorta Yönetimi Açısından

1. Kulüp yöneticilerinin sporcuların finansal kaygılarını azaltmaları açısından bütçe ve gelir-gider denkleştirilmesini iyi ayarlamaları ve finansal açıdan zor durumda kalmamak amacıyla sözleşmelerini gelir-gidere göre düzenlemeleri ve uygulamaları,
2. Deplasman seyahatleri sırasında oluşabilecek sakatlanmalar ve kazalardan kaynaklanabilecek her tür kaybın önüne geçebilmeleri için güvenli araç temin etmeleri ve eğitimli sürücüler ile çalışmaları ve mutlaka yolculuk yapacakları aracın denetim ve kontrolünü yapmaları önerilebilir. Bunun için de güvenilir sigorta şirketleri ile çalışmaları ve geniş sigorta imkânlarından yararlanmaya yönelmeleri,
3. Sporcuların ve kulübün finansal kayıplarını azaltmak ya da ortadan kaldırmak amacıyla futbolcular için ferdi kaza ve hayat sigortaları, kulüpler için ise mal varlığı, kâr kaybı ve sorumluluk sigortaları yapılması önerilebilir.

Tesis Yönetimi Açısından

1. Tesislerdeki denetimin iyi yapılması ve tesisler için geliştirilmiş bir kontrol listesinin hazırlanması,
2. Tesislerdeki saha içi ve saha dışı bakımın düzenli ve kontrollü olarak yapılmasının sağlanması,
3. Tesislerde yeterli güvenlik önlemlerinin alınmasının sağlanması,
4. Sadece stadyumlarda değil antrenman sahalarında da paratoner bulundurmaları önerilebilir.

Sağlık Yönetimi Açısından

1. Sporda ani ölümlerin önüne geçmek ve kalıcı sakatlıklardan korunmak amacıyla sezon öncesi gerekli sağlık kontrolünün tam olarak yapılmasının sağlanması, aile geçmişinin araştırılması,
2. Sporcunun doping kullanımının engellenmesi amacı ile dopingin zararlarını bildiren seminerler düzenlenmesi ve caydırıcı olması nedeniyle doping kontrollerinin artırılması,
3. Sporcuların genel, müsabaka öncesi, sırası ve sonrası sağlıklı bir şekilde beslenmeleri için uzmanlar denetiminde beslenmelerinin sağlanması,
4. Yasal düzenlemelerin (anti-doping, malzeme standardizasyonu, tesislere ilişkin yapı özellikleri vb.) yapılmasının sağlanması,

5. Antrenörlerin antrenman planlaması yaparken vücudun fizyolojik özelliklerinin bilincinde olması, iyi bir performans elde etmek için müsabaka saatlerinin ve antrenman saatlerinin birbirine yakın olmasının sağlanması,
6. Antrenörlerin antrenman ve müsabaka öncesi sporculara yeterli ısınma zamanı vermesi, eğer mümkünse ısınmaların uzman kişiler tarafından yaptırılması,
7. Müsabaka ya da antrenman öncesi gerekli sağlık ve güvenlik önlemlerinin alınmasının sağlanması,
8. Antrenörlerin antrenman planlaması yaparken antrenmanın düzeyinin ve sıklığının lig düzeyine uygun olmasına dikkat etmesi,
9. Antrenörlerin antrenman planlarını takımın genel ve özel amaçları doğrultusunda yapmalarının sağlanması,
10. Antrenman ya da müsabakalarda oyun alanlarında oluşacak bozukluklara zamanında gerekli müdahalenin yapılmasının sağlanması,
11. Spor kulüplerinin risk hareket planı hazırlamaları,
12. Spor kulüplerinin acil durumların, olayların ve sakatlıkların kaydını tutmaları önerilebilir.

TEŞEKKÜR

Araştırmanın öneri ve eleştirileriyle şekillenip ortaya konmasında katkıda bulunan değerli hocam Sayın Prof. Dr. Güven SEVİL'e, araştırma verilerinin istatistiksel çözümlemelerinde katkıda bulunan değerli hocam Sayın Prof. Dr. Metin ARGAN'a ve Öğretim Görevlisi Sayın Bülent BATMAZ'a ve araştırmanın çeşitli aşamalarında öneriler ve eleştirilerde bulunarak katkıda bulunan değerli hocam Sayın Prof. Dr. Coşkun BAYRAK'a teşekkürlerimi sunarım.

KAYNAKLAR

- Acar, M.F. (2001). *Kuramsal boyutuyla antrenman bilimi el kitabı*, Meta Basım, İzmir.
- Appenzeller, H. (1998). *Risk management in sport issues and strategies*, Carolina Academic Pres, Durham North Carolina.
- Ateş, F. & Gür, H. (2005). Sporda ani ölüm. <http://sportmed.home.uludag.edu.tr/sporano.htm> (29.07.2007).
- Bavlı, Ö. & Kozanoğlu, E. (2007). Sporda ani ölüm, *Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, Cilt: 21(3), 149–152.
- Bompa, T.O. (2001). *Sporda çabuk kuvvet antrenmanı*, (Çev: Eda Tüzemen, Çeviri Düzenleme: Tanju Bağırhan), Bağırhan Yayımevi, Ankara.
- Bucher, C. A. & Krotee, M. L. (2002). *Management of physical education and sport*, Twelfth Edition, Mc graw- Hill.
- Corbett, R. (1993). *Risk management for the recreation professional*, Recreation Alberta, 12 (2).
- Corbett, R. (2002). Risk management for sport organizations and sport facilities. <http://www.sportlaw.ca/2002/08/risk-management-for-sport-organizations-and-sport-facilities/> (29.07.2007).
- Delforge, G. (2002). *Musculoskeletal trauma implications for sports injury management*, Arizona School of Health Sciences, Human Kinetics, United States.
- Dorukkaya, Ş., Kıratlı, A. & Ebiçioğlu, F. K. (1998). *Türkiye'de futbol kulüplerinin şirketleşmesi, halka açılması, finansmanı ve vergileme*, Globus Dünya Basımevi, İstanbul.
- Ergen, E., Güner, R., Zergeroğlu, A.M., Ulkar, B. & Kunduracıoğlu, B. (2003). *Sporcu sağlığı ve spor yaralanmaları*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Fıkırkoca, M. (2003). Bütünsel risk yönetimi, Pozitif Matbaacılık, Ankara.
- Gök, Y. (2006). *Türkiye voleybol birinci liginde yer alan spor kulüplerinin risk yönetimi açısından değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara, Türkiye.
- Kangalgil, M., Hünük, D. & Demirhan, G. (2006). İlköğretim, lise ve üniversite öğrencilerinin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumlarının karşılaştırılması, *Hacettepe J. of Sport Sciences*, 17 (2), 48-57.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi*, 14. Baskı, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Karataş, Ö., Gündoğdu, C. & Hacıcıferoğlu, S. (2013). Evaluation of risk determination level of players of the Turkish handball

- super league in the light of demographic variables, *Advances in Environmental Biology*, 7(5), 917-213.
- Kayri, M. (2009). Araştırmalarda gruplar arası farkın belirlenmesine yönelik çoklu karşılaştırma (post-hoc) teknikleri, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19 (1), 51-64.
- Kuter, M. (2007). Sporda risk faktörleri, <http://www.sporbilim.com/index.php?s=icerik&katid=85&id=169> (24.03.2007).
- Küçük, A. Y. (2003). *Havacılıkta emniyet açısından risk yönetimi ve havacılık örgütlerinden uygulama örnekleri*, Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir, Türkiye.
- Miller, J. (2006). Youth sport or recreation injuries protection: how school policymakers can help? <http://www.nasbe.org/> (29.07.2007).
- Miller, L. K. (1997). *Sport business management, edd, mba, director, sport administration program*, Wichita State University, Wichita, Kansas, An Apsen Publication.
- Mull, R.F., Bayless, K.G. & Jamieson, L. M. (2005). *Recreational sport management*, Fourth Edition, Indiana University, Human Kinetics.
- Parks, J. B., Zanger, B.R.K. & Quarterman, J. (2007). *Contemporary sport management*, Human Kinetics, Third Edition, United States.
- Sawyer, T.H. & Smith, O. (1999). *The management of clubs, recreation and sport concepts and applications*, United States.
- Sevil, G. (2001). *Finansal risk yönetimi çerçevesinde piyasa volatilitesinin tahmini ve portföy var hesaplamaları*, T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları, No:1323, Turizm ve Otel İşletmeciliği Yüksekokulu Yayınları, No:3, Eskişehir.
- Sevil, G. & Çobanoğlu, H. O (2009). *Sporda risk yönetimi*. H.N. Basım ve M. Arğan. (Eds) içinde, Spor yönetimi (ss.259-283). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Special Olympics Coaching Guide, (2003). Sport safety and risk management for coaches, General Section Created: December.
- Spengler, J.O., Connaughton, D.P. & Pittman, A.T. (2006). *Risk management in sport and recreation*, Human Kinetics.
- Tunçkol, H.M. & Güven, Ö. (2014). Profesyonel futbolu bırakma yaşantısını algılama ölçeği geçerlik ve güvenirlik çalışması, *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 5 (1), 49-55.
- Uyar, Y. & Sunay, H. (2009). Üniversite spor yöneticiliği eğitiminin ankara ili spor kamuoyu tarafından algılanma düzeyleri üzerine bir araştırma, *Spormetre Beden Eğitimi ve spor Bilimleri Dergisi*, VII (4), 141-149.
- U.S. Consumer Product Safety Commission, (1995). Guidelines for movable soccer goal safety. <http://www.cpsc.gov/en/Safety-Education/Safety-Guides/Sports-Fitness-and-Recreation/Guidelines-for-Movable-Soccer-Goal-Safety/> (28.07.2007).
- U.S. Youth Soccer Risk Management Committee, (2007). US youth soccer risk management beyond kidsafe, http://www.usyouthsoccer.org/risk_management/ (29.07.2007).